

Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu geografia w zakresie rozszerzonym do podręcznika autorstwa Zbigniewa Zaniewicza dla szkoły ponadgimnazjalnej – GEOGRAFIA 3 cz.1

Wymagania edukacyjne zostały sformułowane w odniesieniu do poszczególnych lekcji. Liczba lekcji w poszczególnych działach materiału nauczania jest taka sama: zaplanowano po 16 godzin lekcyjnych. W planie wynikowym nie ujęto lekcji powtórzeniowych. Na lekcjach powtórzeniowych nie realizuje się nowego materiału nauczania. Lekcje te są przeznaczone na porządkowanie i utrwalanie wcześniej zdobytych wiadomości oraz umiejętności.

Tabele, w których zapisano wymagania edukacyjne na poszczególne oceny mają bardzo prostą konstrukcję – są dwurubrykowe. Wymagania edukacyjne zostały podzielone na:

- * podstawowe – odnoszące się do oceny dopuszczającej oraz oceny dostatecznej,
- * ponadpodstawowe – dotyczące oceny dobrej i ocen wyższych.

Należy pamiętać, że skala ocen jest sześciostopniowa i wymagania na ocenę celującą muszą mieścić się w obrębie podstawy programowej. Nauczyciel może rozszerzyć realizowany materiał o treści, które uzna za ważne, pamiętając o realizacji podstawy programowej w pierwszej kolejności. Wiadomości dodatkowe mogą być dodatkowo oceniane.

Temat (rozumiany jako lekcyj w podręczniku)	Dział: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI	
	Wymagania edukacyjne	
	PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
	Uczeń:	Uczeń:
1. Położenie Polski na świecie i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje położenie Polski w Europie i na świecie na podstawie mapy ▪ podaje cechy położenia Polski ▪ opisuje obszar i granice Polski na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje położenie Polski w Europie i na świecie uwzględniając zmiany terytorialne ▪ wskazuje zalety i wady geopolitycznego położenia Polski w Europie ▪ analizuje i wyjaśnia konsekwencje przyrodnicze, geopolityczne i gospodarcze położenia Polski
2. Budowa tektoniczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa główne jednostki tektoniczne Polski i wskazuje je na mapie ▪ określa czas powstania jednostek tektonicznych Polski na podstawie przekroju geologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje położenie Polski na tle struktur tektonicznych Europy ▪ potrafi przyporządkować kolejne jednostki tektoniczne Polski do czasu ich powstania ▪ analizuje przekrój geologiczny Polski i wyjaśnia różnice między kolejnymi jednostkami tektonicznymi
3. Przeszłość geologiczna Polski od prekambriu do neogenu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne w Polsce w poszczególnych erach ▪ określa fałdowania, które doprowadziły do wypiętrzenia gór w Polsce ▪ przyporządkowuje pasma górskie Polski do orogenez ▪ wymienia surowce mineralne występujące na obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne etapy rozwoju geologicznego Polski zachowując chronologię ▪ wyjaśnia związek przyczynowo-skutkowy między budową geologiczną a surowcami mineralnymi występującymi w Polsce ▪ opisuje zmiany klimatu, świata roślinnego i zwierzęcego

	Polski	w poszczególnych erach i okresach
4. Przeszłość geologiczna Polski – plejstocen i holocen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pojęcia: plejstocen i holocen ▪ opisuje zmiany klimatu w czwartorzędzie na podstawie mapy i wykresu temperatury ▪ wymienia zlodowacenia na obszarze Polski ▪ wymienia elementy rzeźby polodowcowej w Polsce ▪ opisuje krajobraz starogłacialny i młodogłacialny ▪ wskazuje przykłady obszarów w Polsce o rzeźbie polodowcowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje zasięg zlodowaceń i określa ich kolejność ▪ charakteryzuje kolejne zlodowacenia na obszarze Polski ▪ opisuje formy polodowcowe występujące na obszarze Polski (wyjaśnia ich powstanie i występowanie) ▪ wykazuje związek między zlodowaceniami a żyznością gleb Polski i występowaniem bogactw mineralnych ▪ porównuje krajobraz starogłacialny i młodogłacialny ▪ wskazuje na mapie obszary o rzeźbie starogłacialnej i młodogłacialnej
5. Ukształtowanie powierzchni Polski a jej przeszłość geologiczna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy ukształtowania powierzchni Polski na podstawie krzywej hipsograficznej ▪ wymienia główne procesy mające wpływ na ukształtowanie powierzchni Polski ▪ wyróżnia i omawia na podstawie mapy pasowy układ rzeźby w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne procesy mające wpływ na ukształtowanie powierzchni Polski, zachowując podział na procesy endogeniczne i egzogeniczne ▪ wyjaśnia związek między przeszłością geologiczną a cechami ukształtowania powierzchni Polski
6. Naturalne uwarunkowania klimatu Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia czynniki kształtujące Polski dzieląc je na czynniki strefowe i astrefowe ▪ wyróżnia czynniki antropogeniczne ▪ odczytuje masy powietrza napływające nad Polski korzystając z map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia wpływ poszczególnych grup czynników na klimat Polski ▪ charakteryzuje typy pogody w Polsce kształtowane przez napływające nad Polskę masy powietrza

7. Elementy klimatu Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje elementy klimatu Polski na podstawie map tematycznych (m.in. odczytuje wartości temperatury powietrza, sum opadów, dominujące kierunki wiatru) ▪ przedstawia przestrzenne zróżnicowanie elementów klimatu Polski ▪ wymienia wiatry lokalne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie elementów klimatu podając czynniki różnicujące ▪ przedstawia warunki termiczne i wielkości opadów typowe dla wybranych regionów Polski ▪ charakteryzuje wiatry lokalne w Polsce
8. Cechy klimatu Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy klimatu Polski ▪ wyjaśnia przejściowość klimatu Polski ▪ wyróżnia termiczne pory roku ▪ wymienia regiony klimatyczne Polski na podstawie mapy ▪ podaje cechy regionu klimatycznego miejsca zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje poszczególne cechy klimatu korzystając m.in. z map tematycznych ▪ potrafi uzasadnić przejściowość klimatu Polski ▪ wyróżnia i opisuje regiony klimatyczne Polski
9. Klimat Polski a działalność gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady zjawisk pogodowych i klimatycznych, które powodując szkody w gospodarce Polski ▪ odczytuje długość okresu wegetacji w Polsce na podstawie mapy ▪ zna konsekwencje gospodarcze zróżnicowania długości okresu wegetacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia wpływ klimatu na rolnictwo Polski ▪ dokonuje oceny gospodarczych konsekwencji zróżnicowania długości okresu wegetacji ▪ wyjaśnia wpływ klimatu na przemysł i transport ▪ proponuje sposoby działania ograniczające negatywny wpływ klimatu na gospodarkę np. sposoby zmniejszenia strat spowodowanych suszą lub powodzią
10. Rzeki Polski – reżimy rzek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z danych statystycznych cechy zlewni i dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia asymetrię dorzeczy największych rzek Polski ▪ wyjaśnia charakter reżimów rzecznych polskich rzek

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia sposób zasilania polskich rzek (ustrój rzeczny) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje typy powodzi w Polsce
11. Pozostałe wody powierzchniowe w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje występowanie wód podziemnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej ▪ wymienia obszary występowania wód mineralnych w Polsce ▪ wyróżnia dominujące typy genetyczne jezior w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pochodzenie wód podziemnych w Polsce ▪ charakteryzuje wody mineralne Polski ▪ wyjaśnia rozmieszczenie jezior w Polsce
12. Bilans wodny Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia elementy bilansu wodnego Polski ▪ opisuje elementy bilansu wodnego Polski posługując się mapą i danymi statystycznymi ▪ wskazuje obszary Polski o dodatnim i ujemnym bilansie wodnym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje dane składowych bilansu wodnego na podstawie danych statystycznych ▪ wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie bilansu wodnego w Polsce ▪ proponuje możliwości zwiększenia zasobów wodnych Polski
13. Sieć wodna Polski w działalności człowieka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje gospodarcze znaczenie wód płynących ▪ omawia znaczenie jezior i sztucznych zbiorników w gospodarce ▪ wskazuje regiony Polski zagrożone deficytem wody ▪ podaje skutki gospodarcze związane z deficytem wody 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w różnych regionach Polski ▪ ocenia stopień czystości polskich wód powierzchniowych
14. Szata roślinna Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy zbiorowisk roślinnych występujących w Polsce ▪ wymienia typowe gatunki dla poszczególnych zbiorowisk roślinnych ▪ wymienia piętra roślinne polskich gór 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia charakter szaty roślinnej Polski ▪ opisuje i wyjaśnia skład gatunkowy polskich lasów ▪ określa granice zasięgów wybranych gatunków drzew ▪ wymienia przykłady endemitów i reliktywów w Polsce

15. Gleby strefowe i astrefowe w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje występowanie gleb w Polsce ▪ wyróżnia gleby strefowe i niestrefowe w Polsce ▪ wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu gleb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia rozmieszczenie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce ▪ charakteryzuje i rozpoznaje profile gleb występujących w Polsce
16. Gleby Polski a działalność człowieka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia klasy bonitacyjne gleb Polski ▪ wyróżnia czynniki powodujące degradację gleb ▪ ocenia przydatność rolniczą gleb regionu zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia przydatność rolniczą gleb Polski ▪ wyjaśnia pozostałe funkcje gleb Polski ▪ ocenia stopień degradacji polskich gleb ▪ proponuje sposoby rekultywacji gleb w Polsce
Dział: KRAINY GEOGRAFICZNE POLSKI		
1. Krajobrazy Polski.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia podział Polski na krainy geograficzne korzystając z map tematycznych ▪ nazywa typy krajobrazów spotykane w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zależności między typami krajobrazu a czynnikami je kształtującymi
2. Podział Polski na regiony geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia regiony fizycznogeograficzne Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia regionalizację Polski
3. Na granicy lądu i morza – niziny nadmorskie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje czynniki rzeźbotwórcze w pasie pobraża ▪ wyróżnia typy wybrzeży występujące w Polsce oraz podaje przykłady ich występowania ▪ wskazuje zagospodarowanie pasa Pobraża 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zróżnicowanie wybrzeża Morza Bałtyckiego ▪ charakteryzuje niziny nadmorskie ▪ wyjaśnia zależność między środowiskiem przyrodniczym a zagospodarowaniem pobraża
4. W krainie jezior – Pojezierze Pomorskie i Mazurskie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyróżnia główne cechy środowiska pojezierzy ▪ wyjaśnia określenie <i>Kraina Tysiąca Jezior</i> ▪ opisuje gospodarcze wykorzystanie środowiska pojezierzy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje środowisko przyrodnicze pojezierzy: Pomorskiego i Mazurskiego ▪ wyjaśnia wpływ lądolodu skandynawskiego na rzeźbę pojezierzy ▪ ocenia atrakcyjność turystyczną pojezierzy

<p>5. Odmienność krajobrazowa Pojezierza Wielkopolskiego i Chełmińsko-Dobrzyńskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na odmienność krajobrazową pojezierzy: Wielkopolskiego i Chełmińsko-Dobrzyńskiego ▪ wymienia cechy środowiska pojezierzy ▪ wymienia główne atrakcje turystyczne pojezierzy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia odmienny charakter środowiska Pojezierza Wielkopolskiego i Chełmińsko-Dobrzyńskiego ▪ wyjaśnia polodowcowy charakter rzeźby pojezierzy na podstawie map i przekrojów geologicznych
<p>6. Pas krajobrazowy nizin staro glacialnych – Nizina Mazowiecka i Nizina Wielkopolska</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje sieć rzeczną Niziny Mazowieckiej na podstawie mapy ▪ opisuje staroglacialny charakter rzeźby nizin: Mazowieckiej i Wielkopolskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia występowanie wód artezyjskich na Nizinie Mazowieckiej ▪ wyjaśnia występowanie węgla brunatnego na Nizinie Wielkopolskiej ▪ wykazuje związek między środowiskiem przyrodniczym a zagospodarowaniem nizin
<p>7. W krainie bagien i mokradeł – Nizina Podlaska, Polesie Lubelskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyróżnia czynniki, które doprowadziły do powstania bagien i mokradeł na obszarze Niziny Podlaskiej i Polesia Lubelskiego ▪ opisuje cechy środowiska Niziny Podlaskiej i Polesia Lubelskiego na podstawie map 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia lokalizację parków narodowych w tym obszarze ▪ ocenia atrakcyjność turystyczną regionu ▪ ocenia warunki dla rozwoju rolnictwa na Nizinie Podlaskiej i Polesiu Lubelskim
<p>8. Krajobraz rolniczy Niziny Śląskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia rolniczy charakter krajobrazu Niziny Śląskiej ▪ wyróżnia główne cechy środowiska Niziny Śląskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia warunki dla rozwoju rolnictwa na obszarze Niziny Śląskiej ▪ wyjaśnia rolę Odry w kształtowaniu charakteru środowiska Niziny Śląskiej
<p>9. Krajobraz przemysłowy Wyżyny Śląskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przemysłowy charakter krajobrazu Wyżyny Śląskiej ▪ wyróżnia główne cechy środowiska Wyżyny Śląskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zasobność regionu w surowce mineralne ▪ ocenia zmiany zachodzące w regionie ▪ wykazuje zależności między przemianami ustrojowymi

		w Polsce a stanem środowiska obszaru Wyżyny Śląskiej
10. Wyżyny wapienne – od Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej po Nieckę Nidziańską	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawiam krasowy charakter wyżyn wapiennych Polski ▪ wskazuje najważniejsze atrakcje turystyczne obszaru wyżyn 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia wpływ warunków naturalnych na ukształtowanie się krajobrazu wyżyn ▪ ocenia możliwości rozwoju regionu Niecki Nidziańskiej
11. Zróżnicowanie przyrodniczo-gospodarcze Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje przyrodnicze zróżnicowanie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej ▪ omawia gospodarcze wykorzystanie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia dwudzielność Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej ▪ wykazuje związek między budową geologiczną a rzeźbą Gór Świętokrzyskich ▪ proponuje możliwe kierunki rozwoju gospodarczego regionu
12. W lessowej krainie – Wyżyna Lubelska z Rostoczem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyróżnia czynniki wpływające na powstanie rzeźby lessowej ▪ opisuje cechy środowiska przyrodniczego Wyżyny Lubelskiej i Rostocza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia gospodarcze wykorzystanie Wyżyny Lubelskiej i Rostocza ▪ ocenia wpływ wschodnich państw lub narodów na charakter regionu
13. Doliny rzeczne kotlin podgórskich	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje cechy kotlin podkarpackich ▪ charakteryzuje Centralny Okręg Przemysłowy i jego wpływ na rozwój przemysłu w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia zasobność kotlin w surowce mineralne ▪ wyjaśnia przyczyny powodzi w regionie oraz proponuje działania przeciwpowodziowe
14. Góry zrębowe – Sudety	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje główne cechy środowiska Sudetów ▪ charakteryzuje powstanie Sudetów ▪ wyróżnia podział Sudetów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnorodność geologiczną Sudetów ▪ ocenia wpływ rzeźby Sudetów klimat, wody i szatę roślinną ▪ charakteryzuje gospodarcze wykorzystanie Sudetów

15. Góry fałdowe – Karpaty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyróżnia podział fizycznogeograficzny polskich Karpat ▪ wyjaśnia pojęcie: flisz karpacki ▪ wskazuje przyrodnicze i gospodarcze skutki budowy geologicznej Karpat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje zróżnicowanie geologiczne obszaru Karpat ▪ wyjaśnia różnorodność krajobrazową polskich Karpat ▪ ocenia konsekwencje przyrodnicze i gospodarcze budowy geologicznej Karpat
16. Krajobraz alpejski Tatr	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje najważniejsze cechy środowiska Tatr ▪ charakteryzuje budowę geologiczną Tatr wykorzystując mapy i ryciny ▪ wskazuje przykłady reliktyw i endemitów Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje powstanie Tatr ▪ wyjaśnia polodowcowy charakter rzeźby Tatr ▪ wykazuje związek między środowiskiem przyrodniczym Tatr a ich gospodarczym wykorzystaniem